

‘Verdiene mag, maar niet tegen elke prijs’

Volgens een groeiende groep ondernemers is het schadelijk dat de stem van aandeelhouders over de koers van veel bedrijven beslist. Het zou beter zijn om bedrijven op te zetten volgens *steward ownership*, waarin stem- en winstrecht worden gescheiden.

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Als start-upstrateeg en ondernemer Niels Meijssen half april leest dat Booking.com 65 miljoen euro aan staatssteun incasseert, plaatst hij een boze post op LinkedIn. Het jaar voorafgaand aan de corona-uitbraak boekte de online hotelkeraanbieder nog 5 miljard winst en dan nu de hand ophouden ...? In zijn bericht schrijft Meijssen dat hij crowdfunding overweegt voor het opzetten van een nieuw hotelboekingsplatform. Ik raakte een gevoelige snaar, zegt hij een halfjaar later. ‘Mijn opmerking werd 2,5 miljoen keer gezien en ik ontving tienduizenden steunbetuigingen, waaronder ook veel persoonlijke ervaringen van hoteliers.’

MACHTSMISBRUIK

Hoteleigenaren vertellen Meijssen over de praktijken die plaatsvinden aan de achterkant van Booking.com. Dat ze moeten slikken dat het online platform eenzijdig de regels aanpast, hun commissie opschroeft, zelfstandig kortingen op hotelkamers doorvoert, eist dat de laagste prijzen exclusief op hun site worden aangeboden en dit alles zonder overleg. Bovendien wordt Booking internationaal beticht van belastingontduiking, machtsmisbruik en intimidatie. De behoefte aan een ander en eerlijk boekingsplatform blijkt groot, waarop Meijssen met een team gelijkgestemde IT-specialisten en financiële experts crowd-

funding voor ‘Beterboeken’ – werktitel – start. Die krijgt de nodige media-aandacht en brengt twee miljoen euro op.

De oprichters willen dat het nieuwe platform primair service biedt aan hoteliers en hun klanten. Geld verdienen mag, maar niet tegen elke prijs, zegt Meijssen. ‘Booking.com streeft naar winstmaximalisatie voor zijn aandeelhouders en verkwaanselt daardoor de belangen van klanten en hoteleigenaren, die het bedrijf allang niet meer beschouwen als een serviceplatform.’ Hij is ervan overtuigd dat vrijwel elke onderneming start met positieve intenties. Maar zodra de stem van aandeelhouders de overhand krijgt, gaat dit doorgaans ten koste van andere belanghebbenden. Vaak wordt dan financieel gewin de belangrijkste drijfveer van het bedrijfsbeleid.

FLORERENDE BEDRIJVEN

Om te voorkomen dat ook hun eigen noble intenties gaandeweg zullen verwateren en zij in dezelfde valkuilen stappen als anderen, laat het Beterboeken-team zich juridisch adviseren en kiest voor *steward ownership* als bedrijfsmodel. Bedrijven die volgens dit principe werken, richten zich primair op de missie van de onderneming en focussen zich niet op winstmaximalisatie en aandeelhouderswaarde. Gijsbert Koren is oprichter van ‘We Are Stewards’, dat het relatief onbekende bedrijfsmodel *steward ownership* in Nederland promoot. ‘Met *steward ownership* maak je een bedrijf van zichzelf: het is niet te koop. Als een

Irma Kroon en Niels Meijssen

bedrijf winst maakt, dient die winst het bedrijf en niet zozeer de eventuele aandeelhouders. De zeggenschap over het bedrijf en het financiële eigendom haal je uit elkaar en je verankert dat de zeggenschap over het bedrijf niet kan worden gekocht of geërfd. Er spelen andere waarden dan de vraag: hoe kunnen we hier zo veel mogelijk winst uittrekken? Er wordt op de lange termijn gedacht, met oog voor medewerkers, omgeving en innovatie.’ Het Deense biermerk Carlsberg werkt al ruim honderd jaar volgens dit systeem. En ook het Duitse technologiebedrijf Bosch, lenzenfabrikant Zeiss, de Nederlandse bank Triodos en bio-supermarktcoöperatie Odin omarmden het. Het gaat om florerende bedrijven.

RECHTEN SCHEIDEN

Irma Kroon, kandidaat-notaris bij Meijer Notarissen in Amsterdam, stelde de oprichtingsakten op voor Beterboeken. Het was voor haar de eerste keer dat zij een *steward ownership* oprichtte, al heeft ze veel ervaring met het

‘De meeste tijd ging zitten in het boven water krijgen van wat de oprichters willen’

scheiden van verschillende rechten. ‘De mogelijkheid in een bv partijen verschillende aandelen of certificaten te geven, bestaat al jaren en sinds in 2012 de zogenoemde Flexwet van kracht werd, zijn tal van variaties mogelijk. In het geval van Beterboeken ging de meeste tijd zitten in het boven water krijgen wat de oprichters willen, wie welk recht krijgt en hoe de dynamiek moet worden. *Steward ownership* is geen wettelijke bepaling, het gaat erom in welke vorm we de bv gieten.’

In een gewone bv krijgt een investeerder winst- en stemrecht en kan tijdens de aandeelhoudersvergadering invloed uitoefenen op de koers van een bedrijf. Bij *steward ownership* worden stem- en winstrecht losgekoppeld. De ene aandeelhouder krijgt stemrecht maar geen winstrecht en degene die investeert, krijgt winstrecht maar kan niet stemmen. Bij Beterboeken loopt het winstrecht van de investeerders via een stichting administratiekantoor (STAK). Deze stichting heeft geen stemrecht, maar kan wel dividend uitkeren

aan de crowdfunders die certificaten van aandelen hebben gekocht. Nadat zij hun inleg driemaal hebben teruggekregen, vervalt hun certificaat en daarmee het recht op winst. Ook is er een vetoaandeel met stemrecht dat wordt geplaatst bij een externe stichting. Dit aandeel mag uitsluitend worden gebruikt als de oprichters – of hun opvolgers – besluiten nemen die tegen het principe van *steward ownership* indruisen.

Voor Beterboeken worden vier verschillende aandelentypen uitgegeven. A-aandelen met stemrecht voor de oprichters, die ook de koers van het bedrijf bepalen. Een B-aandeel met vetorecht dat naar de externe stichting gaat om de *steward owner*-principes te borgen. C-aandelen voor de STAK, die vervolgens certificaten van aandelen uitgeeft aan de investeerders, met wie contractueel wordt vastgelegd hoe vaak zij hun inleg terugkrijgen. En tot slot D-aandelen met winstrecht voor de oprichters, die een vooraf bepaald rendement kunnen verdienen met hun ondernemersrisico.

BEDRIJFSMISSIE BORGEN

Voor elk onderdeel werkte Kroon nauw samen met Victor Bouman en Joram Verstoep van Wieringa Advocaten. Op grond van hun input en die van het Beterboeken-team werkten zij de statuten uit. ‘Het komt er vooral op neer dat je veel moet uitvragen: wat is de bedoeling, wie krijgt welk recht, wat zijn de gevolgen van elke optie? Je wilt voorkomen dat in een later stadium de regels moeten worden aangepast, want dan moeten alle partijen daaraan meewerken.’

Meijssen: ‘Wij hadden meteen een goed gevoel bij *steward ownership* omdat het een hybride model is. Als ondernemers kunnen we een commercieel bedrijf runnen met de slagvaardigheid van een bv, wat in de vorm van een stichting of coöperatie vaak moeilijker is. Tegelijkertijd hebben we geborgd dat onze missie leidend blijft. Want er zijn veel mooie bedrijven geweest die begonnen met goede doelen, waarvan helaas niets overbleef nadat zij werden overgekocht en de bedrijfsvoering ontaardde in een jacht op winst. Daarom hebben wij onze intenties geborgd.’

MODELAKTE

Het was pionieren om de bedrijfsvoering van Beterboeken goed in de oprichtingsakten te laten vastleggen, zegt hij. Want er zijn nog geen notaris- en advocatenkantoren die zich hierin hebben gespecialiseerd. ‘Niet alleen ging er veel tijd in zitten, ook hangen er hoge kosten aan. Als het oprichtingsproces helemaal is afgerond, hopen we onze ervaringen te delen met andere ondernemers die een vergelijkbare structuur willen opzetten. Misschien kunnen onderdelen worden hergebruikt.’

Het zou fijn zijn als het in Nederland gemakkelijker wordt om een bedrijf op te richten volgens *steward ownership*, beaamt ook Gijsbert Koren. ‘Het helpt als er een modelakte komt, zodat oprichting van een *steward ownership* over vijf jaar pakweg net zo veel kost als een gewone bv.’ ■